

Hr Hanno Pevkur
Kaitseminister
Kaitseministeerium
e-post: info@kaitseministeerium.ee

16. juuni 2023 nr 1/142

Pr Tiina Uudeberg
Kaitseplaneerimise asekanstler
Kaitseministeerium
e-post: tiina.uudeberg@kaitseministeerium.ee

Ärakiri:
Riigikaitsekomisjon
Riigikogu
Lossi plats 1a, 15165 Tallinn
e-post: riigikaitsekomisjon@riigikogu.ee

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus
Järve 34a, 11314 Tallinn
e-post: info@rkik.ee

AVALDUS

Soodla harjutusväljal riigi eriplaneeringu koostamisel ja keskkonnamõjude strateegilisel hindamisel kohalikule kogukonnale oluliste mõjude, asjaolude ja küsimuste kohta

LEADELL Pilv Advokaadibüroo kliendiks on Soodla Kaitseks MTÜ (edaspidi **Klient**), kelle nimel ja volitusel pöördume Kaitseministeeriumi (edaspidi **KaM**) poole Soodla harjutusvälja (edaspidi **SHV**) riigi eriplaneeringu (edaspidi **REP**) koostamisel ja seoses sellega läbiviidava keskkonnamõju strateegilise hindamisel kohalikule kogukonnale oluliste mõjude, asjaolude ja küsimustega arvestamiseks.

I FAKTILISED ASJAOLUD

1. **09.07.2015** võttis Vabariigi Valitsus vastu korralduse nr 282 „Soodla harjutusvälja asutamine“. Nimetatud korralduse p 2 kohaselt korraldab SHV rajamisega seotud REP-i KaM.
2. SHV on asustatud Harjumaal Kuusalu ja Anija valla territooriumitel. SHV alast põhjapoole ca 4 km kaugusele jääb Tallinn- Narva maantee ning lõunasse Piibe

maantee, mis osaliselt piirneb SHV piiriga. Suuremad külad, mis paiknevad SHV ääres on Sigula, Hirvli, Kursi, Aru, Kosu, Härmakosu, Raudoja, Pillapalu, Vikipalu ja Koitjärve.

3. **12.05.2022** võttis Vabariigi Valitsus vastu korralduse nr 147 „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“. Planeeringuala suurus on ca 7390 ha. SHV REP eesmärk on määrata SHV-le kavandatavate riigikaitseliste ehitiste ehitusõigus ning lahendada muud planeerimisseaduse (edaspidi **PlanS**) § 126 lg-s 1 nimetatud ülesanded.
4. **01.02.2023-01.03.2023** toimus SHV REP detailse lahenduse eskiisi ja KSH avalik väljapanek.
5. **21.03.2023-22.03.2023** toimusid Kehra Rahvamajas ja Kuusalu Rahvamajas SHV REP detailse lahenduse eskiisi ja KSH avalikud arutelud.
6. **21.03.2023** kanti äriregistrisse kohaliku kogukonna liikmete poolt asutatud Soodla Kaitseks MTÜ (registrikood 80624163), mille põhikirjajärgseteks eesmärkideks on:
 - Soodla harjutusväljaku rajamisest negatiivselt mõjutatud inimeste ja ettevõtete huvide esindamine;
 - Soodla harjutusväljaku piirkonna ja Põhja-Kõrvemaa ala elukeskkonna ning rekreatsiooni-, ettevõtlus-, turismi- ja looduskeskkonna (Natura 2000) kaitsmine Soodla harjutusväljaku rajamisest tekkivate negatiivsete mõjude eest;
 - Õiguspärase ja heast kaasamise tavast lähtuva praktika rakendamise eest seismine Soodla planeeritava harjutusväljaku rajamise protsessis;
 - Eesti kaitsevõime tugevdamine läbi Soodla harjutusväljaku ümbruse külade toetamise ning kohalikele elanikele jätkusuutliku elukeskkonna ja -tingimuste tagamise.
7. **20.04.2023** avaldati KaM-i seisukohad SHV REP kohta laekunud ettepanekute osas. REP-i koostamist alustatakse detailse lahenduse (edaspidi DL) menetlusest ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadus (edaspidi **EhSRS**) § 9 lg 1 alusel.
8. **23.05.2023** toimus KaM-i ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (edaspidi **RKIK**) esindajate kohtumine MTÜ Soodla Kaitseks jt kohaliku kogukonna esindajatega, mille raames selgitati riigikaitselisi vajadusi REP-i läbiviimiseks ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud küsimusi. MTÜ Soodla Kaitseks jt kogukondade esindajad juhtisid seoses sellega KaM-i ja RKIK-e esindajate tähelepanu erinevatele küsimustele seoses Soodla harjutusväljaku piirkonna ja Põhja-Kõrvemaa ala elukeskkonna ning rekreatsiooni-, ettevõtlus-, turismi- ja looduskeskkonna (sh Natura 2000) kaitsmisega. Samuti erinevatele kahjulikele mõjudele ja tagajärgedele, mis realiseeruvad REP-i elluviimisega kõigis nimetatud valdkondades. MTÜ Soodla Kaitseks tutvustas aktuaalseid küsimusi ja nendega seotud ettepanekuid ja mõtteid vastavate slaidide esitlusega.
9. Arvestades eeltoodut peab MTÜ Soodla Kaitseks seoses SHV REP elluviimise ja KSH-ga juhtida KaM-i ja RKIK-e tähelepanu asjaoludele ja küsimustele, millega tuleb kõnesoleva menetluse läbiviimisel kindlasti arvestada kohaliku kogukonna huvides nii loodus- kui ka elukeskkonna säilimiseks ja võimalikult jätkusuutlikuks toimumiseks edaspidi. Alljärgnevalt käsitletud küsimustes, olulistest asjaoludes ja nendega seotud mõjudes on MTÜ Soodla Kaitseks hinnangul vaja kindlasti järgnevas menetluses

igakordselt ära kuulata ning arvestada ka kohaliku kogukonna esindajate seisukohtadega.

II TEADAOLEVAD ASJAOLUD

10. Milline on käesolevaks ajaks kujunenud olukord ning milliste asjaoludega on KaM-l ja RKIK-l vajalik ja möödapääsmatu arvestada Eesti Vabariigi kaitsetstarbeliste ülesannete realiseerimisel kohaliku elu- ja looduskeskkonna säilitamiseks ja normaalseks toimimiseks kõiki üldtunnustatud põhimõtteid järgides.
11. MTÜ Soodla Kaitseks hinnangul tuleb kõigi käesolevaks ajaks teadaolevate asjaolude alusel teadvustada ja arvestada sellega, et võrreldes SHV asutamise ajaga 09.07.2015 on tegelik olukord ja seda mõjutavad tegurid oluliselt muutunud. Nii näiteks lähtuti ja avaldati riigi esindajate poolt 2015.a-l, et SHV on kasutuses 70-90 päeva aastas. Kuid REP näeb käesoleval ajal ette SHV aktiivse kasutamise 300 päeva jooksul aastas. Seejuures ei piirdu SHV kasutus enam ainult tööpäevade ega tööajaga ning sellele ei ole sisuliselt seatud ajalisi piiranguid. SHV asutamisel 2015 oli ohuala kavandatud kaitseala sisse, kuid REP näeb ette ohuala laiendamist ka väljaspoole kaitseala. Tegemist on nii elu- kui ka looduskeskkonnale väga olulist mõju omava muudatusega.
12. KaM eelnevatest seisukohtades nähtub üheselt, et riigi esindajad käsitlevad valdavat osa kohaliku kogukonna poolt seni SHV ja selle eriplaneeringuga seotud ettepanekutest vaid arvamustena, mida võetakse REP koostamisel üksnes teadmiseks. Kuid kohalik kogukond soovib nende ettepanekute kohta ka sisulisi vastuseid ja põhjendusi. Vaidlust pole selles, et ettepanekuid tulebki eristada selgitustaotlustest või häiringu olemasolule tähelepanu juhtimisest, kuid kohalikule kogukonnale olulisi küsimusi tuleb Kliendi hinnangul SHV REP koostamisel käsitleda läbivalt ja arusaadava selgusega. PlanS § 4 lg 2 p 5 alusel tuleb lisaks KSH-le (s.h selle osana, mitte eraldi menetluses) hinnata planeeringu koostamisel ka selle elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid.
13. MTÜ Soodla Kaitseks on käesolevaks ajaks kaardistanud järgmised kohaliku kogukonna jaoks esmatähtsad küsimused, millele tuleb tähelepanu pöörata SHV REP koostamisel ja milles Klient soovib läbiviidavas planeerimismenetluses kaasa rääkida.

SHV-ga kaasnev militaarmüra ja selle mõju elu- ja looduskeskkonnale

14. Kohaliku kogukonna jaoks on kriitilise tähendusega ja äärmiselt oluliselt elukeskkonda mõjutav SHV-ga kaasnev militaarmüra ja selle leevendamiseks kohaldatavad meetmed.
15. Arvestades SHV asukohta, maakasutust (REP-iga on kogu SHV ala kavandatud riigikaitsemaaks), tegevuse spetsiifikat ja ulatust (riigikaitseväljaõppe korraldamine) on kohaliku kogukonna üheks olulisemaks ja peamiseks mureks SHV kasutamisega paratamatult kaasnev militaarmüra ja selle eest kaitseks rakendatavad meetmed ja abinõud. Kohaliku kogukonna hinnangul ei ole analoogsete militaarobjektide puhul rakendatavad müratasemed (65 dB päeval ja 50 dB öösel) müraga kaasnevate mõjude vähendamiseks piisavad ja tõhusad - need ületavad oluliselt SHV asukoha senini harjumuspäraseid piirväärtusi (40-45 dB päeval ja 30 dB öösel). On ilmne, et militaarmüra tasemeid käsitlevad põhimõtted ja regulatsioon on

Eestis alles kujundamisel ning vajab tervisliku elukeskkonna tagamiseks täiendavat analüüsi ja hinnanguid ning nende alusel kujundatud piirväärtuste määramist. Eelnevates planeerimismenetlustes on aktsepteeritud põhimõtet, mille kohaselt lähimate müratundlike hoonete juures üksikute müra tekitavate sündmuste korral võib mürtase ületada 100dB piiri tingimusel, et samal ajal ei ületata kogu päeva ettenähtud taset ning mürarohked õppused on võimalusel jagatud erinevate päevade vahel. Selline käsitlus tähendab reaalsuses SHV edasisel kasutamisel kohaliku kogukonna jaoks pidevat kõrget mürataset sisuliselt peaaegu kogu aeg (arvestusega, et SHV on nüüd planeeritud kasutada 300 päeva aastas).

16. Seetõttu on kohaliku kogukonna jaoks äärmiselt oluline ja vajalik SHV-ga seonduvalt realselt toimivate müratõkete ehitamine ja/või liikuvate müratõkete kasutuselevõtt. Samuti on vajalik tagada kohaliku elanikkonna eelnev teavitamine mõistliku aja jooksul kõrge müratasemega õppuste täpsetest kuupäevadest ja kellaegadest (ajagraafik). Kohaliku kogukonna hinnangul on mõistlik aeg elanike informeerimiseks kõrge müratasemega õppustest vähemalt 1 kuu ette. Seejuures peavad mürarikkad õppused toimuma Kliendi hinnangul valdavalt tööpäevadel ja harilikul tööajal (ajavahemikus kl 8.00-18.00).
17. Kindlasti on vajalik luua selgus ka müratasemete määramisel ja mõõtmisel. Praegune müratasemete jaotus (kõrge, keskmine, madal) on oma olemuselt ebaselge, sest ei toimi erinevate relvade samaaegsel kasutamisel (madal tase - taktika-harjutused ilma imitatsioonivahenditeta; keskmine tase - taktikaharjutused imitatsioonivahenditega; kõrge tase- laskeharjutused kaudtulerehvadest).
18. Riigikaitse tegevusega kaasneva müra selge ja piisava regulatsiooni puudumine Eesti Vabariigi õigusaktides tähendab sisuliselt seda, et SHV REP menetlemisel tuleb analoogia korras lähtuda teiste militaarmüraga võrreldavate mürahäiringute kohta kehtestatud regulatsioonist. Asjakohaste normide puudumist ei saa meelevaldselt käsitleda igasuguste riigikaitse tegevusest tingitud mürahäiringute talumise kohustusena ning see vajab õigusselguse loomist läbi vastava õigusakti. Kõige paremini sobib ilmselt müratasemete reguleerimiseks liiklus- ja töötusmüra kohta kehtiv regulatsioon (vt keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määrusest nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ - edaspidi **Määrus 71**). Alternatiivselt on võimalik SHV seonduvad militaarmüra normtasemed kindlaks määrata sellekohase mürauringuga. Normtasemete kindlaksmääramise korral tuleb nendest SHV-l kinnipidamise tagamiseks ja jälgimiseks tagada elamualadel ka vajalike mõõteseadmete paigaldamine ning mürataseme regulaarne mõõtmine, et inimestel oleks võimalik elukeskkonnas selle mõjuga arvestada. Lisaks tuleb välja töötada regulatsioon ka kehtestatud mürataseme rikkumise juhtumitest teavitamise ja nende operatiivseks kõrvaldamiseks (lõpetamiseks) ning sellekohaste rikkumiste eest vastutuse määramiseks.
19. Kohalik kogukond on eeltoodu alusel seisukohal, et KSH raames läbi viidava mürauringu hindamisalused peavad olema selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt määratletud ning seejuures tagama kohalikele elanikele tervisliku elukeskkonna säilimise kõrvuti SHV kasutusega. Seejuures on oluline erinevate mürade koosmõju hindamine sh mõjud tervisele. Erinevate mürade all tuleb siinkohal silmas pidada nii erinevaid müraliike (nt militaar-, liiklus-, ehitus- ja tööstusmüra, jne) ja nende vastastikust koosmõju, aga ka erinevaid koostoimivaid objekte (SHV, Kaitseväge keskpõlvkoon (edaspidi **KVKP**), karjäärid, jne).

20. Lisaks eelnevale tuleb SHV mürauringute teostamisel arvestada võimalikult paljude suurõppuseid iseloomustavate lahingustsenaariumitega ning erinevate SHV tegevuspäevadele/öödele vastavate kasutuskoormustega. SHV edasise võimaliku kasutuskoormuse andmed peavad põhinema SHV kasutuseeskirjal, mis üldjuhul sätestab mh ka konkreetsel väljaõppealal kasutamiseks lubatud vahendid (tehnik). Seetõttu tuleb SHV kasutuseeskiri kehtestada ja/või ajakohastada koos REP-iga. Seejuures tuleb kasutuseeskirja väljatöötamise menetlusse kaasata kohaliku kogukonna esindajaid. Mürauringute teostamiseks kasutatavad seadmed ja tehnika (relvad) peavad vastama vähemalt käesoleval ajal teadaolevale Kaitseväe relvastustasemele. Olukorras, kus on tõenäoline, et SHV-s võidakse tulevikus õppusteks kasutada näiteks liikursuurtükki K9 Kõu või mitmikraketiheitjat HIMARS, ei tohi mingil juhul mürauringus piirduda oluliselt kergema relvastuse kasutamise võimalikust mõjust. Neid põhimõtteid eiravate uuringute läbiviimine ei anna objektiivset teavet militaarmüra mõjust elukeskkonnale ja inimese tervisele.
21. Kohalikule elukeskkonnale avalduvat mõju SHV piirkonnas leviva müra näol tuleb hinnata summaarsena (s.o. militaar-, tööstus-, olmemüra koosmõjuna). Kuigi militaarmüra ei ole seadusandlusega reguleeritud on võimalik SHV-l kujunevat mürataset võimalik hinnata modelleeritavalt ja etteulatuvalt. Kohalikul kogukonnal on teadaolevas olukorras põhjendatud kahtlus (mure), et planeeritud SHV kasutusaktiivsuse olulise suurenemisega kaasneb ümberkaudsetele elanikele reaalsuses oluliselt suurem mõju, kui seda näitavad algselt KSH tulemused. KVVP REP dokumentidest nähtuvalt on varasemad analoogsed mürauringud läbi viidud 2015 kasutuskoormuse alusel, mis ilmselgelt on tehtud lähtudes erinevatest tingimustest võrreldes SHV-l planeeritava tegevusega. Nende uuringute tulemused ei ole kohaldatavad KaM-i vajadustele ja eesmärkidele käesoleval ajal ning ei vasta olemasolevate suurekaliibriliste relvade poolt tekitavale müra tasemele. Seetõttu on vajalik võimalikult objektiivsete tulemuste saamiseks läbi viia kõrgema müratasemega õppused seespool SHV-t. Selleks võimalikud laskesuunad tuleb ette näha REP tasemel, müraallikad tuleb varustada vastava taristuga (kaitsevallid, tõkked, vms) ja korraldatud peab olema elanikkonna teavitamine kõrge müratasemega tegevustest.

SHV-ga kaasnevad muud mõjud elu- ja looduskeskkonnale

22. Kui REP-u ja KSH-e käigus selgub, et SHV kasutamisega elu- ja looduskeskkonnale kaasnevate negatiivsete mõjude leevendamine pole võimalik, siis tuleb selleks KaM poolt ette näha õiglased ja proportsionaalsed hüvitusmeetmed.
- 1) Klient on seisukohal, et kohalikele omavalitsustele makstav riigipoolne taluvustasu peaks arvestama ka mürapõhist aspekti ja sellega kaasnevat kahjulikku mõju elukeskkonnale ja inimese tervisele. Kõige sihipärasem ja mõistlikum oleks, kui talumistasud jõuaksid realselt mõjutatud piirkondadeni, mitte lihtsalt kohalike omavalitsuste eelarvesse. Seetõttu tuleb vastavad tasud suunata/maksta kohaliku kogukonna õigusi ja huve kaitsvatele ja selleks asutatud mittetulundusühingutele.
 - 2) Kliendi hinnangul tuleb kohalikele elanike maksta talumistasusid ning mh hüvitada kinnisvara väärtuse langus ainuüksi juba seoses SHV müra mõjudega. Seetõttu on vajalik kinnisvara võõrandamisel õiglase hüvitise tagamiseks välja töötada regulatsioon, millest lähtuvalt hüvitab riik seeläbi omanikule tekkinud

kahju (kinnisasja hinnalanguse tulenevalt riigi kaitseotstarbelistest vajadustest). Vaidlust ei saa olla selles, et KAHOS-es ettenähtud hüvitiste regulatsioon seda piisavalt ei reguleeri ja õiglast hüvitist ei võimalda (mida kinnitab ka Nursipalu suhtes riigi poolt kohaldatav täiendavate toetuste ja kompensatsioonide pakett).

- 3) Lisaks sellele on põhjendatud välja töötada elanikele makstava toetuse põhimõtted SHV kasutamisest tingitud mõjudega elamutele ja teistele hoonetele. See on vajalik ja põhjendatud selleks, et tagada läbivalt eluruumidele kehtestatud nõuete täitmine (vt majandus- ja taristuministri 02.07.2015 määruse nr 85 „Eluruumile esitatavad nõuded“ § 4 lg-st 6: väljastpoolt eluruumi paiknevast allikast lähtuva müra helirõhu tase eluruumis ei tohi päeval ületada 40 detsibelli ja öösel ületada 30 detsibelli taset).
 - 4) Kohaliku kogukonnale normaalse elukeskkonna tagamiseks tuleb KaM-l kaaluda SHV kasutamiseks planeeritud nõ aktiivset aega (300 päeva aastas) ja kehtestada harjutusväljaku kasutamise nn kalenderplaan, mille raames on ettenähtud ka harjutustest vaba periood (iga-aastaselt ajavahemikus 01.06.-31.08.), kehtestada piirangud militaarmüra tekitava laskemoona kasutamise osas (nt nädalavahetustel, riigipühadel ja öisel ajal alates kl 22.00 kuni 7.00).
23. MTÜ Soodla Kaitseks palub KaM-l kaaluda ja leida võimalus loobuda SHV laiendatud ohuala (edaspidi **LOA**) kehtestamisest. Nagu märgitud eespool oli 2015. a-l SHV asutamisel ohuala planeeritud ainult SHV piiridesse. Militaarehitised (hooned ja rajatised) tuleks REP-i alusel kavandada nii, et neid ümbritsevad ohualad ei väljuks SHV maa-ala piiridest ning erinevaid ehitisi oleks võimalik kasutada samaaegselt.
 24. Kliendi hinnangul on põhjendatud REP-ist välja jätta lõunapoolne ja keskmine SHV ja KVVP ühendusteel. REP-s tuleb panna KaM-le kohustus osaleda SHV alasse jäävate kohalike omavalitsuste teede remondi kulude katmises ja kergliiklusteede rajamises nende teede äärde, mida kasutatakse rasketehnika veoks (sh asfaltkattega juurdepääsuteed ja Piibe mnt). Rajatavad kergliiklusteed tuleb õigusselguse huvides kajastada ka REP-s. Ligipääs Soodla veehoidlale tuleb tagada vähemalt lõuna ehk Piibe mnt poolt, et kohalikud elanikud saaksid veehoidlat kasutada. Juurdepääsuteena Peterburi mnt-lt tuleb kohaliku kogukonna tarbeks jätta kasutusse Kemba tee ja Piibe maanteelt Härmakosu tee. Kuid Koitjärve raba tuleb REP-st välja jätta.
 25. Leevendusmeetmete kavandamisel peab arvestama ka asjaoluga, et SHV kasutusest tuleneva vibratsiooni mõju oluline leevendamine ei ole võimalik, mistõttu võivad hoonetel tekkida kahjustused ning väheneda võib nende konstruktsioonide kandevõime. Kohalikule elanikkonnale SHV kasutamisest tingitud võimaliku kahju hüvitamise eest peaks vastutama Eesti Vabariik, mistõttu on vajalik välja töötada ja kehtestada õiguslik regulatsioon selliste kahjude hüvitamiseks, mille hüvitamist ei paku Eestis tegutsevad kindlustusandjad.
 26. SHV juurdepääsuteedega seonduvalt leiab Klient, et KaM peab osalema valla teede remondi kulude katmises ja kergliiklusteede rajamises sõiduteede äärde, mida kasutatakse rasketehnika veoks sh asfaltkattega juurdepääsuteed ja Piibe mnt. Juurdepääsuteena Peterburi maanteelt tuleb kohaliku kogukonna jaoks jätta kasutusse Kemba tee ja Piibe maanteelt Härmakosu tee. REP-s tuleb ette näha Lõunaharjutusväljale ja Soodla veehoidlale ligipääsu tagamine vähemalt lõuna ehk Piibe mnt poolt, et Soodla veehoidlat oleks võimalik kasutada kohalike elanike poolt.

Alternatiivselt on aktsepteeritav, et 90 päeva aastas toimuvad taktikalised õppused Lõunaharjutusväljal nagu see on toimunud käesoleva ajani.

27. Kohalik kogukond soovib saada selgust ka selles, milliseid relvasid ja tehnikat SHV-s on planeeritud kasutada erinevatel aladel ja millise sagedusega (arvestades seejuures, et silmas on peetud sellise teabe avaldamist, mis KaM-u poolt on võimalik riigikaitse eesmärgi silmas pidades).
28. Kohalik kogukond peab elukeskkonna mõttes oluliseks ka ülevaadet sellest, millises mahus SHV REP käigus teostatakse ehitusõigust uute hoonete rajamiseks (palju on erinevaid hooned planeeritud, kuhu need ehitatakse, millised on nende kõrgused ja pindalad ning kasutusotstarve jms).
29. Lisaks eeltoodule peab MTÜ Soodla Kaitseks juhtida KaM-u tähelepanu senisele elanikkonna õppuste toimumisest teavitamise korraldusele, mis ei ole kaasaegselt infotehnoloogilisi võimalusi arvestav ja järgiv ning ei taga paindlikku toimimist. KaM peaks kaaluma nn nutikat asukohapõhist elanike teavitamist (nt EE-ALARM ohuteavituse sõnumi abil). Kõrgema müratasemega tegevustest (nt laskeharjutustest kaudtulerelevadest) võiks eraldi teavitada koos vastavate laskmisharjutuste täpsete kellaegade edastamisega. Arvestades, et SHV-l viibimine on keelatud üksnes õppuste toimumise ajal, siis oleks vajalik ja mõistlik avaldada veebis aktuaalne ohukaart, et tagada selleks vajalike inimeste teavitamine toimuvatest tegevustest (nt matkajad jt mittekohalikud ei pruugi saada aru, millal on SHV territoorium suletud ja seal viibimine keelatud).
30. SHV müra eest aitab kohalike elanike kaitsta loodusliku müratõkkena toimiv tihe Põhja-Kõrvamaa looduskaitseala mets. KSH programmis on metsa säilimise maht ja raadamise ulatus ebaselge. See peaks selguma KSH aruande avalikustamisel, mis peaks kõigi eelduste kohaselt toimuma 2024.a keskpaigas. SHV alast metsamaad valitseb KaM ning metsa majandab Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi **RMK**) üksnes kaitseministeeriumiga kooskõlastatult. Teadaolevalt sätestab keskkonnaministri 27.12.2006 määruse nr 88 „Metsa majandamise eeskiri“ § 23, et *„Kaitseväe ja Kaitsealiidu harjutusväljade sihtmärgialadel ning laskeväljadel tehakse nähtavuse tagamiseks raie, lähtudes raie ulatuse hindamisel kaitseväe ja Kaitsealiidu harjutusväljadele esitatavatest nõuetest ning kaitseväe ja Kaitsealiidu harjutusväljade kasutamise korraga kehtestatud ohutusnõuetest, misjärel nimetatud aladel ei ole kohustuslik metsa uuendamise võtete rakendamine ja metsa uuenemine.“* Eeltoodust tulenevalt esineb MTÜ-l Soodla Kaitseks põhjendatud kahtlus, et SHV alal eemaldatakse jäädavalt nii raadatud kui nõ nähtavuse tagamiseks raiutud metsa ning mille tulemusena väheneb kohaliku kogukonna kaitse SHV müra negatiivsete mõjude ees. RKIK ja RMK kinnitusele raiutakse SHV piirkonnas sel aastal veel 11,5 ha metsa, kuid sellega seotud põhimõtted on Kliendile ebaselged ja tema hinnangul määratlemata. Pole välistatud, et müra eest kaitsev mets võetakse SHV alal maha enne, kui on valminud REP. Müratõkkena ei toimi mets puistu esimese rinde rinnaspindala alammääradest (keskkonnaministri 27.12.2006 määruse nr 88 lisast 1) kinnipidamise korral ka pärast harvendusraiet. Klient on seisukohal, et SHV müra mõjude leevendamiseks mõeldud metsa puhvertsoonid tuleb kavandada KSH koostamisel ja näha ette REP-s. Enne seda on lubatav RMK SHV REP alal KaM tellimisel metsa raiuda üksnes olemasolevate teede puhastamise eesmärgil. Juhul REP koostamise ajal on SHV rajamiseks tehtavate raiete teostamine vältimatu, siis tuleb nende kavandamisesse kaasata aegsasti ka kohalik kogukond.

III TAOTLUSE ÕIGUSLIK ALUS

MTÜ Soodla Kaitseks kõnesolev taotlus tugineb järgmistele õiguslikele põhjendustele.

31. PlanS § 10 lg 2 alusel lähtub KaM SHV REP-u kui riikliku huvi väljendavast planeeringust eeskätt riiklikest huvidest, arvestades võimaluse korral kohalikke huve ja vajadusi. Kohaliku kogukonna vajadustega arvestamise asjaolud peavad selguma REP koostamise käigus. Planeeringu elluviimisega kaasnevad mõjud ning võimalused mõjude vältimiseks ja leevendamiseks selgitatakse KSH protsessis. KaM-i ülesandeks planeerimisprotsessi käigus on muu hulgas erinevate huvide tasakaalustamine ning lõimimine SHV REP lahendusse (PlanS 10 lg 1).
32. Ruumilise planeerimise üks põhimõtteid on PlanS § 9 kohaselt ulatuslik avalikkuse kaasamine ja protsessist teavitamine planeerimismenetluste läbiviimisel. PlanS § 44 lg 2 kohustab kaasata SHV REP koostamisse Klienti kui planeeritava maa-ala elanikke esindavat mittetulundusühingut. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõjuhindamissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 40 lg 4 p 11 kohaselt peab KSH aruande koostamisel võtma arvesse muuhulgas ülevaadet, mille üheks alateemaks on avalikkuse kaasamine.
33. PlanS §-st 11 tulenev teabe piisavuse põhimõte kohustab KaM-i koostama tasakaalustatud SHV REP, kasutades piisavat ja asjakohast teavet ning seostades planeeringut vajalikul määral teiste ruumilist arengut mõjutavate dokumentidega.

PlanS § 1 lg 3 kohaselt kohaldatakse PlanS-s ettenähtud haldusmenetlusele haldusmenetluse seadust (edaspidi HMS), arvestades PlanS erisusi. Järelikult tuleb PlanS §-st 11 tulenevat põhimõtet käsitleda koosmõjus haldusemenetluse seaduse (edaspidi HMS) §-st 6 tuleneva haldusorgani kohustusega uurida välja asjas olulise tähendusega asjaolud.

34. Atmosfääriõhu kaitse seaduse (edaspidi AÕKS) § 55 lg 3 p 4 sätestab, et välisõhus leviva müra hulka ei kuulu lisaks olmemürale, meelelahutusürituste mürale, töokeskkonna mürale ka riigikaitse tegevusega tekitatud müra (vt lisaks Määrusest nr 71). Kuigi korrakaitse seaduse (edaspidi KorS) § 56 lg 2 keelab mujal kui avalikus kohas ajavahemikus kella 22.00-st kuni 6.00-ni, puhkepäevale eelneval ööl kella 00.00-st kuni 7.00-ni, kestvalt või korduvalt teist isikut oluliselt häiriva müra tekitamist, on KorS § 1 lg-s 6 sätestatud, et seadust ei kohaldata Kaitseväge tegevusele sõjalise kaitse ettevalmistamisel. Seega ei tulene riigikaitse tegevusega seotud mürale õigusaktidest normtasemeid ega piiranguid. Vastupidi, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi KeÜS) § 10 sätestab, et kui esineb ülekaalukas avalik huvi, tuleb müra taluda. Puudub vaidlus, et SHV kasutamine on riigikaitse seisukohalt vajalik ja tegemist on ülekaaluka avaliku huviga. Küll lasub KaM-il jätkuvalt üldine kohustus järgida oma tegevustes ettevaatuspõhimõtet ja vähendada võimalikult suurel määral mürahäiringut (KeÜS § 3 lg 1, § 4 ja § 11 lg 1).
35. SHV on õiguslikult asutatud alates Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korralduse nr 282 vastuvõtmisest (vt RKKKo 3-18-913, p 10 jj). Viidatud Riigikohtu otsuse resolutsiooni p-s 1 on kõnesolev korraldus tunnistanud õigusvastaseks. Osundatud korraldus annab ühtlasi luba korraldada riigimetsas alalist väljaõpet MS § 36 lg 1 p 2 ja lg 2 mõttes (RKKKo 3-20-286, p 15.2). Riigikohus selgitas haldusasja nr 3-20-286 p-s 16.1, et kaitseväge korralduse seaduse (edaspidi KKS) § 53 lg 1 järgi on Kaitseväge territoorium alaliselt Kaitseväge valduses olev territoorium. Kaitseväge territoorium on ühtlasi

Kaitseväe julgeolekuala (KKS § 50 p 1). Kaitseväe territooriumi eriliigiks on harjutusväli, millel kehtib samuti julgeolekuala režiim, kuid teatud eranditega. Esiteks, kui julgeolekualal üldiselt ei tohi viibida ilma Kaitseväe loata (KKS § 52 lg 1), siis harjutusväljal ei või kõrvaline isik viibida üksnes Kaitseväe üksuste taktikaliste harjutuste, õppuste, laskmiste, lõhketööde või relvade, lahingumoonna, lahingu- ja muu tehnika katsetuste läbiviimise ajal (KKS § 53 lg 2). Teiseks, on ette nähtud erinormid harjutusvälja tähistamiseks (KKS § 51 lg 2 alusel kehtestatud kaitseministri 12. augusti 2019. a. määruse nr 14 „Kaitseväe julgeolekuala tähistamise kord“ § 7, RelvS § 85 lg 5 alusel antud kaitseministri 28. detsembri 2010. a määrus nr 26 „Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule esitatavad nõuded ja kasutamise kord“). Kuna harjutusväli on asutatud, laieneb sellele juurdepääsule ja seal liikumise kohta ka KKS § 53 lg 2 õiguslik režiim. Seega peab REP tagama kohalikele elanikele muuhulgas ka SHV-l õiguspärase viibimise võimalused.

36. SHV REP ja KSH on algatatud Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 korraldusega nr 147. Viidatud korralduse p 4 kohaselt alustati planeerimismenetlust ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (edaspidi **EhSRS**) § 9 lg 1 alusel detailse lahenduse koostamisest. Teadaolevalt leidis Riigikohus haldusasja nr 3-18-913 p-s 26, et SHV puhul „ei võimalda EhSRS § 9 lg 1 ... alustada riigi eriplaneeringu menetlust detailse lahenduse koostamisest, sest [maakonnaplaneeringus] eelvalikut ei tehtud selles sättes viidatud erialustel.“ Tõsi, 13.01.2022 jõustusid kõnesoleva sätte muudatused, mis laiendasid EhSRS § 9 lg 1 kohaldamisel kuni 30.06.2015 kehtinud PlanS §-s 7 sätestatud juhtumitele. Seetõttu küsimuse, kas SHV REP alustamine detailsema lahenduse menetlusest on õiguspärane, saab tõstatada alles SHV REP kehtestamise otsuse vaidlustamisel (TlnRnKm 3-22-1280, p 14).
37. Riigikohus otsuse nr 3-18-913 p-s 28 sedastas, et REP menetluses tuleb analüüsida ka SHV-le kavandatava riigikaitse otstarbega ehitiste kompleksi asukohavalikut. Järelikult peab kavandatava ehitiste kompleksi paigutust ja koosseisu lahendama juba SHV REP tasandil.
38. Võimalike õigusvaidluste vältimiseks peab huvide parema kaalumise eesmärgil tagama REP-i läbiviimisel suurema õigusselguse, kohaliku kogukonna ning selle esindusorganisatsioonide tegeliku ja tõhusa kaasamise otsustusprotsessi. Selle poolt räägib ka tõik, et SHV asutamisel kohalikku kogukonda ei kaasatud ning tema esindajate seisukohta ära ei kuulatud. Alates SHV asutamisest 2015.a-st kaasnevad vahetud mõjud kohaliku kogukonna elukeskkonnale ei sõltu tegelikult järgnevatest haldusmenetlustest, kuid KaM saab SHV asutamise formaalse õigusvastasuse kahjulikud tagajärjed kõrvaldada ja korvata REP-i menetluses. Vastasel juhul toimuks SHV asutamine jätkuvalt kohaliku kogukonna õigusi ja huve piisvalt arvestamata. Seeläbi käsitleks KaM kohaliku kogukonda jätkuvalt „objektina, mitte isikuna, kelle seisukohad väärivad ärakuulamist ja arvestamist (vt nt RKKKo 3-18-913, p 19)“.

IV KOKKUVÕTTEKS

39. Kliendi kaasamine SHV REP menetlusse peab olema tõhus ja objektiivne, seejuures ka sisuline ning tema poolt planeerimismenetluses tehtud ettepanekuid peab KaM reaalselt ka hindama ja kaaluma ning andma Kliendile selles osas selget tagasisidet (vt nt RKKKo 3-3-1-80-06, punkt 20 ja seal viidatud lahendid). Arvestades kõike eeltoodut peab MTÜ Soodla Kaitseks oluliseks, et KaM arvestaks edasises menetluses Soodla harjutusväljal riigi eriplaneeringu koostamisel ja keskkonnamõjude

strateegilisel hindamisel MTÜ Soodla Kaitseks nimel esitatud seisukohtade, ettepanekute ning tõusetunud küsimustega ning tagab selleks vajaliku kohaliku kogukonna ärakuulamise.

V MENETLUSEGA SEOTUD KÜSIMUSED

40. MTÜ Soodla Kaitseks lepinguline esindaja teatab siinkohal, et kõnesoleva taotluse esitanud isik ja tema lepinguline esindaja soovivad kohtuda KaM-iga käesolevas taotluses käsitletud küsimuste sisulisemaks arutamiseks.

Allakirjutanu kinnitab, et ta on Soodla Kaitseks MTÜ volitatud esindaja käesoleva taotluse esitamisel Kaitseministeeriumile. Palun kõik käesoleva avaldusega järgnevalt seotud Kaitseministeeriumi vastused jms dokumendid edastada MTÜ Soodla Kaitseks lepingulise esindaja e-posti aadressile: aivar.pilv@leadell.com

Allakirjutanu selgitab, et advokatuuriseaduse § 41 lg 1 p-dest 2 ja 4 ning § 42 lg-st 1 tulenevalt on advokaadil õigus koguda tõendeid ning saada riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusest ning teistelt isikutelt õigusteenuse osutamiseks vajalikke andmeid, tutvuda dokumentidega ning saada neist ära kirju ja väljavõtteid, kui andmete ja dokumentide saamine ei ole advokaadile seadusega keelatud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Aivar Pilv

Lisa: LEADELL Pilv Advokaadibüroo AS volikiri.